

Sygn. akt VII U 4836/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 sierpnia 2021 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 sierpnia 2021 r. w Warszawie

sprawy M. P.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek odwołania M. P.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 czerwca 2017 r. Nr: (...) (...)

zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 30 czerwca 2017 r. Nr: (...) (...) w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia emerytury M. P. poczynając od dnia 1 października 2017 roku z pominięciem art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt. 1 Ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) w brzmieniu nadanym w ustawie z dnia 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2016 roku),

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

M. P. w dniu 16 sierpnia 2017 r. złożył odwołanie od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

i Administracji w W. z dnia 30 czerwca 2017 r., znak: (...). Odwołujący zaskarżonej decyzji zarzucił:

1. przywołanie błędnej podstawy prawnej jej wydania w postaci art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, co stanowi wyłącznie art. 33 w/w ustawy, jednakże

w realiach przedmiotowej sprawy nie zachodzi żadna z określonych w nim przesłanek, na podstawie których Dyrektor ZER MSW mógłby jedynie uchylić lub zmienić prawomocną decyzję emerytalną;

2. naruszenie art. 366 oraz art. 365 § 1 k.p.c., tj. zasady powagi rzeczy osądzonej polegającą na ponownym obniżeniu świadczenia emerytalnego przy niezmiennym stanie faktycznym, przy tożsamości roszczenia i stron procesowych oraz na podstawie tej samej ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji;

3. przyjęcie za podstawę materialną przepisów ustawy emerytalnej wprowadzonych ustawą nowelizującą z dnia 16 grudnia 2016 r. rażąco niezgodnych z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a tym samym naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 2 Konstytucji RP polegające na arbitralnym obniżeniu świadczenia emerytalnego, co narusza zasadę ochrony praw nabytych i zasadę sprawiedliwości społecznej, a także zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz niedziałania prawa wstecz, wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego;

- art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP polegające na arbitralnym obniżeniu świadczenia emerytalnego, co stanowi nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego;

- art. 30 oraz art. 47 Konstytucji RP w związku z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na naruszeniu godności, prawa do ochrony czci, dobrego imienia, prawa do prywatności i prawa do poszanowania życia rodzinnego poprzez przyjęcie, że służba w okresie przed 31 lipca 1990 r. stanowiła „służbę na rzecz totalitarnego państwa”, a tym samym arbitralne przypisanie winy za działania związane z naruszeniami praw człowieka, których dopuszczali się niektórzy przedstawiciele władzy publicznej PRL oraz niektórzy funkcjonariusze organów bezpieczeństwa PRL, a do których ubezpieczony nie przyczynił się w żaden sposób;

- art. 32 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na nieuzasadnionym, dyskryminującym zróżnicowaniu uprawnień o charakterze majątkowym wynikających ze służby po roku 1990 i obniżeniu świadczeń emerytalnych należnych z tytułu tej służby w stosunku do osób, które nie pełniły służby w okresie PRL w sposób naruszający zasadę równości wobec prawa;

- art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na zastosowaniu represji bez wykazania winy indywidualnej, zastąpienie w tym zakresie władzy sądowniczej władzą ustawodawczą i odwróceniu w ten sposób zasady domniemania niewinności przez uznanie wszystkich funkcjonariuszy będących w służbie przed 31 lipca 1990 r. za winnych działań zasługujących na penalizację;

- art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w związku z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na arbitralnym naruszeniu osobistych praw majątkowych i prawa do poszanowania mienia, które podlegają równej dla wszystkich ochronie na skutek nieproporcjonalnego naruszenia prawa do zabezpieczenia społecznego, co stanowi przejaw nieuzasadnionej represji ekonomicznej;

- Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. i ratyfikowanej przez Polskę w dniu 19 stycznia 1993 r., w tym art. 6 poprzez naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego, art. 14 poprzez naruszenie zakazu dyskryminacji oraz art. 1 Protokołu 1 do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonego w Paryżu w dniu 20 marca 1952 r.

i ratyfikowanego przez Polskę w dniu 10 października 1994 r. poprzez wydanie decyzji na podstawie ustawy sprzecznej z zasadą proporcjonalności przy ochronie mienia zawartej w tym przepisie;

4. oparcie rozstrzygnięcia na przepisach ustawy nowelizującej przyjętej w warunkach naruszenia trybu jej uchwalenia niezgodnie z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120 oraz art. 61 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP;

5. niewzięcie pod uwagę faktycznego przebiegu służby a podjęcie decyzji jedynie na podstawie technicznego zapisu w aktach osobowych.

Uwzględniając powyższe okoliczności odwołujący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji, zastosowanie w rozstrzyganiu przedmiotowej sprawy przepisów Konstytucji RP i pominięcie niekonstytucyjnych przepisów ustawy emerytalnej zmienionych ustawą nowelizującą z dnia 16 grudnia 2016 r., z uwagi na istniejące pierwszeństwo legalizmu konstytucyjnego określonego w art. 8, w związku z art. 173 i 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony stanął na stanowisku, że faktycznie nie przepracował ani jednego dnia w Służbie Bezpieczeństwa. Odwołujący uznał, że zapis w jego teczce osobowej oraz informacja wysłana do IPN wykazuje jedynie stan formalny nieodzwierciedlający stanu faktycznego. M. P. podniósł, że nigdy nie pracował w formacji Służbie Bezpieczeństwa, ponieważ był jedynie zawieszony na wolnym etacie w Wydziale (...) SB ze względu na skierowanie do służby w wydziale (...). Następnie wskazał, że od końca września 1987 r. do 15 maja 1989 r. był studentem studiów stacjonarnych na (...) w W. na kierunku administracja o specjalizacji ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. W jego ocenie studia te nie miały związku ze służbą w SB, gdyż całą procedurę kwalifikacyjną przechodził w Wyższej Szkole (...) w S. a zawieszenie na wolny etat w SB nastąpiło po ukończeniu Wyższej Szkoły (...) (odwołanie z dnia 16 sierpnia 2017 r., k. 3-13 a. s.).

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy wskazał, że odwołujący w okresie od 1 lipca 1987 r. do 15 maja 1989 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2018 r., poz. 132 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”. Przy tym powołał się na treść informacji o przebiegu służby z dnia 4 maja 2017 r. sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej. W jego ocenie informacja o przebiegu służby danej osoby jest wiążąca przy wydawaniu przedmiotowych decyzji (odpowiedź na odwołanie z dnia 23 lipca 2018 r., k. 35-37 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. w okresie od 31 stycznia 1983 r. do 11 kwietnia 1983 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Następnie od 12 kwietnia 1983 r. do 30 czerwca 1987 r. oraz od 16 maja 1989 r. do 15 kwietnia 2008 r. służył w Policji (Milicji Obywatelskiej) (wysługa na dzień 1 października 2017 r., k. 4 akt MSW i zeznania odwołującego, k. 97-99 a. s.).

Po pierwszym roku służby ubezpieczony został skierowany do Wyższej Szkoły (...) w S.. W latach 1984-1987 odwołujący uczęszczał na studia wyższe dzienne w zakresie prawn-administracyjnym oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego (dyplom z dnia 26 czerwca 1987 r., k. 20 a. s. i zeznania odwołującego, k. 97-99 a. s.).

W dniu 12 lutego 1987 r. odwołujący złożył wniosek do Komendanta Wyższej Szkoły (...) (...) w S. o skierowanie do dalszego kontynuowania studiów w roku akademickim 1987-1988 (wniosek z dnia 12 lutego 1987 r., k. 21 a. s. i k. 5 akt IPN).

Komendant Wyższej Szkoły (...) po zapoznaniu się z wnioskiem skierował ubezpieczonego na stacjonarne studia magisterskiej w roku akademickim 1987/1988 na kierunek administracyjny w specjalizacji ochrona porządku publicznego (raport z dnia 27 marca 1987 r., k. 22 a. s. i zeznania odwołującego, k. 97-99 a. s.).

W międzyczasie Zastępca Naczelnika Wydziału (...) Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych mianował odwołującego na wolne stanowisko inspektora wydziału (...) SB z dniem 1 lipca 1987 r., na którym zatrudniony był do 15 maja 1989 r. (wniosek personalny z dnia 31 lipca 1987 r., akta osobowe odwołującego oraz rozkaz personalny z dnia 31 lipca 1987 r., k. 23 a. s.).

Odwołujący docelowo odbył studia magisterskie w latach 1987-1989.

W tym czasie uczęszczał na zajęcia teoretyczne, po zakończeniu których był zobowiązany zdawać egzaminy. W trakcie studiów nie wykonywał żadnych innych czynności. Ubezpieczony nie podpisał żadnego dokumentu jako funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa. W dniu 26 kwietnia 1989 r. uzyskał tytuł magistra administracji (dyplom Akademii (...) w W.

z dnia 3 maja 1989 r., k. 28 a. s. oraz indeks studenta i praca magisterska odwołującego, k. nieoznaczone akt IPN i zeznania odwołującego, k. 97-99 a. s.).

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przyznał odwołującemu prawo do emerytury policyjnej w kwocie 4.892,98 złotych miesięcznie na mocy decyzji z dnia 7 maja 2008 r., nr ewid: (...) (decyzja z dnia 7 maja 2008 r., k. 1 akt MSW).

Następnie organ dokonał waloryzacji świadczenia ubezpieczonego na dzień 1 marca 2017 r. Decyzją z dnia 27 lutego 2017 r., nr ewid: (...) ustalono, że jego emerytura wynosi 7.105,92 złotych (decyzja z dnia 27 lutego 2017 r., k. 2 akt MSW).

Na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu stwierdził, że odwołujący w okresie od 1 lipca 1987 r. do 15 maja 1989 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa (informacja o przebiegu służby Nr (...) z dnia 4 marca 2017 r., k. 3 akt MSW).

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zaskarżoną decyzją z dnia 30 czerwca 2017 r., nr ewid: (...) na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej a także w oparciu o otrzymaną z IPN informację Nr (...) z dnia 4 marca 2017 r. ponownie ustalił wysokość emerytury odwołującemu od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 1.716,81 złotych (decyzja z dnia 27 czerwca 2017 r., k. 5 akt MSW).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego, w aktach IPN i MSW oraz w oparciu o zeznania odwołującego. Treść wynikająca z materiału dowodowego nie była kwestionowana przez strony postępowania, a co za tym idzie była pełnowartościowa i wiarygodna. W szczególności należy uwzględnić treść akt z IPN, z których wynika, że odwołujący w spornym okresie czasu kształcił się na kierunku administracyjnym w ramach studiów magisterskich, w ramach którego uczęszczał na zajęcia, zdawał egzamin, a w końcowym etapie napisał i obronił pracę magisterską. Zeznania ubezpieczonego korelowały z dokumentami zebranymi w toku postępowania. Obecny na rozprawie pełnomocnik organu rentowego

nie kwestionował jego zeznań składanych podczas rozprawy. Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał zgromadzony materiał dowodowy za wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. P. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 2017 r., znak: (...), jako zasadne, podlegało uwzględnieniu.

Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obniżając wysokość emerytury policyjnej odwołującego powołał się na treść przepisów art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej. W jego ocenie na podstawie notatki sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej z dnia 4 marca 2017 r. należało uznać, że ubezpieczony odbywał służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 1 lipca 1987 r. do 15 maja 1989 r. W ocenie Sądu informacja przekazana przez IPN nie odpowiada rzeczywistości. Co prawda z dokumentów zgromadzonych w aktach MSW wynika, że ubezpieczony był formalnie zatrudniony na etacie jako inspektor wydziału (...) SB, jednak faktycznie nie wykonywał żadnych czynności związanych z zakresem obowiązków przypisanych do tego stanowiska pracy. Sąd doszedł do takiego przekonania dzięki złożonym przez odwołującego dokumentom IPN, z których wynika jego kariera studencka na Akademii (...) w W.. Z teczki akt IPN wynika, że ubezpieczony uczęszczał na studia magisterskie w latach akademickich 1987-1988 oraz 1988-1989. W tym czasie ubezpieczony zajmował jedynie wolny etat w Służbie Bezpieczeństwa, którego jednak nie realizował w żadnym okresie. Odwołujący studiował dziennie, co oznacza, że nauka zajmowała mu większą część dnia. Wobec powyższego był zwolniony z realizowania stosunku pracy. Dopiero w dniu 26 kwietnia 1989 r. uzyskał tytuł magistra administracji, zaś niecały miesiąc później opróżnił zajmowane wówczas stanowisko pracy. Z przytoczonego stanu faktycznego opartego na zgromadzonym materiale dowodowym wynika wprost, że odwołujący nie był włączony bezpośrednio ani pośrednio w czynności operacyjne podejmowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Oczywistym jest, że realizowanie przez niego toku studiów nie miało żadnego przełożenia na ograniczanie swobód obywatelskich. W konsekwencji powyższego ubezpieczony zasadnie uznał, że decyzja obniżająca wysokość policyjnej emerytury wpływa na naruszenie jego praw, które ma zagwarantowane w Konstytucji RP.

Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w oparciu o przepisy wprowadzone na mocy art. 1 ustawy zmieniającej. Należy zwrócić uwagę, że tym samym drugi raz zdecydowano się obniżyć emerytury osobom, które pełniły służbę na rzecz państwa totalitarnego, bowiem w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 24, poz. 145) obniżono po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. z 2,6% do 0,7%. W aktualnie zaś zmienionych regulacjach przepis art. 15c ustawy zmieniającej stanowi, że emerytura osoby pozostającej w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby a przy tym jej wysokości nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy zmieniającej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość zaś emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy zmieniającej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej wskazano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. Zatem ustawodawca zdecydował się na ponowne obniżenie wysokości emerytur policyjnych pracownikom, którzy wówczas pełnili służbę.

W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających te świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście zasadności pierwszego obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 stycznia 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało możliwości postawienia zarzutu niekonstytucyjności wprowadzonych wówczas przepisów przez ustawodawcę.

Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy

w Warszawie wystosował zapytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego

w celu wypowiedzenia się co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej

w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Pomimo zawiśnięcia sprawy przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18, do dnia dzisiejszego nie zostało wydane orzeczenie w tej sprawie. Utrzymujący się stan prawny dał podstawę Sądowi Okręgowemu do rozpoznania zasadności wystosowanych zarzutów przez stronę odwołującą. W tej kwestii należało również kierować się wytycznymi Sądu Apelacyjnego, który nakazał prowadzić niniejsze postępowanie, a następnie wydać wyrok. Natomiast Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że podjęte środki nie mogą być jednak nieproporcjonalne.

Sądy powszechne rozpoznając indywidualną sprawę, a przy tym podlegając tylko Konstytucji i ustawom, mają możliwość odmowy zastosowania ustawy sprzecznej z Konstytucją w konkretnej sprawie. Skoro bowiem sędzia podlega zarówno Konstytucji, jak i ustawom, to w razie sprzeczności między przepisami tych aktów prawnych powinien on stosować akt wyższej rangi, czyli Konstytucję. Stanowi ona w art. 8 ust. 1, że jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Podzielić też należy stanowisko, że odmowa zastosowania ustawy przez sąd nie narusza konstytucyjnych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego albowiem przedmiotem orzekania sądu jest indywidualny stosunek poddany jego osądowi, a Trybunał orzeka o prawie (orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia: 21 czerwca 2011 r., sygn. akt I OSK 2102/10, 3 grudnia 2009 r. sygn. akt I OSK 1957/08, 17 listopada 2010 r., sygn. akt I OSK 107/10, 6 listopada 2014 r., sygn. akt I OSK 251/14 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia: 26 maja 1998 r., sygn. akt III SW 1/98, 7 kwietnia 1998 r., sygn. akt I PKN 90/98, 26 września 2000 r., sygn. akt III CKN 1089/00, 4 lipca 2001 r., sygn. akt III ZP 12/01, 29 sierpnia 2001 r., sygn. akt III RN 189/00 oraz z 21 października 2003 r., sygn. akt SNO 59/03). Ponadto w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2001 r. (sygn. akt III RN 189/2000) stwierdzono, że sąd dokonuje oceny zgodności przepisu ustawy z Konstytucją w ramach ustalenia, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego. Sąd jest obowiązany do takiej oceny, bowiem uchylenie się od niej może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnie z prawem obowiązującym. Sąd dokonując oceny konstytucyjności przepisu ustawy nie wkracza w kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. Odmowa zastosowania przez Sąd przepisu ustawy nie może opierać się na przypuszczeniach co do jego niekonstytucyjności, lecz musi być rezultatem starannej i przemyślanej wykładni prowadzącej do wniosku, że konkretny przepis jest niezgodny z określonym i wyraźnie wskazanym przepisem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zatem Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że sądy powszechne są uprawnione do badania zgodności stosowanych przepisów ustawowych z Konstytucją.

Zaskarżona decyzja została wydana wyłącznie w oparciu o stanowisko wyrażone przez Instytut Pamięi Narodowej w piśmie z dnia 4 marca 2017 r. Tymczasem Sąd nie jest związany treścią informacji IPN zarówno co do faktów, w tym zaświadczeniu o przebiegu służby, jak i co do oceny, czy służba była realizowana na rzecz organów bezpieczeństwa państwa. Z tego wynika, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięi Narodowej nie mogą wiązać również Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11). Znajdujące się

w aktach sprawy kopie akt osobowych odwołującego nie dostarczają żadnych informacji o jego pracy w spornym okresie. Sąd doszedł do przekonania, że organ emerytalno-rentowy nie wykazał, aby ubezpieczony swoim zachowaniem

i podejmowanymi działaniami wypełniał definicję służby na rzecz totalitarnego państwa. Aby dojść do takich wniosków należałoby ustalić, że ubezpieczony w sposób bezpośredni lub pośredni wykonywał pracę, która miałaby wpływ na łamanie swobód obywateli zapisanych w Konstytucji RP. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że zakład emerytalno-rentowy nie zdołał wykazać, aby treść notatki sporządzonej przez IPN, a odnoszącej się do bezprawnych działań rzekomo podejmowanych przez odwołującego została potwierdzona w dokumentach zgromadzonych w toku procesu. W tym względzie wymaga podkreślenia, że na stronach postępowania ciąży obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń poprzez prezentowanie materiału dowodowego na ich poparcie zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności obowiązującą w procesie cywilnym. W myśl art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Zgodnie z przepisami art. 6 k.c. i 232 k.p.c. strony są obowiązane powoływać dowody na potwierdzenie faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd jedynie w wyjątkowych przypadkach może dopuścić dowód niewskazany przez powoda lub pozwanego. Przepis art. 6 k.c., ustanawiający regułę rozkładu ciężaru dowodu, pozwala sądowi rozstrzygnąć sprawę w razie braku podstaw do stwierdzenia, czy istotny dla rozstrzygnięcia sprawy fakt miał miejsce. Sąd orzeka wówczas na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodziła skutki prawne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r., sygn. akt V CSK 486/18). Zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń obowiązuje również w odrębnym postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. akt I UK 151/08).

Sąd Okręgowy zważył, że zakład emerytalno-rentowy nie zdołał wykazać w toku postępowania sądowego, aby ubezpieczony wykonywał czynności ograniczające prawa i swobody obywateli. Ze zgromadzonej dokumentacji w aktach IPN wynika, że w czasie, kiedy był zatrudniony jako inspektor wydziału (...) SB, ubezpieczony uczęszczał na studia magisterskie na kierunku administracyjnym. Zatem nie miał żadnego realnego wpływu na nakładanie represji na innych obywateli.

Na marginesie rozważań prawnych należy wskazać, że obniżenie świadczeń odwołującego stawia go w pozycji mniej korzystnej w porównaniu z funkcjonariuszy, którzy po raz pierwszy podjęli służbę po 1990 r., chociaż pełnili oni takie same obowiązki i spoczywała na nich taka sama odpowiedzialność za powierzone zadania. Nadto, regulacja przyjęta ustawą z 2016 r., wprowadzająca wskaźnik w wysokości 0,0 % stanowi naruszenie istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, albowiem w sposób arbitralny obniża wysokość świadczeń części funkcjonariuszy.

Rozważania Sądu Okręgowego dają podstawę do uznania, że w rozpatrywanym przypadku doszło do naruszenia praw konstytucyjnych odwołującego. Do nich w szczególności należy zaliczyć zasady słusznie nabytych praw, ochrony zaufania wynikającej z zasady demokratycznego państwa prawnego, zasady ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady równości wszystkich ubezpieczonych i niedyskryminacji, proporcjonalności przy ochronie prawa własności oraz mienia określonych.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jak w sentencji wyroku.